

respondit Apostolum non ex sua, sed ex persona generis humani illa fuisse locutum. Replicat autem Hieronymus : *Parum mihi tollis ut totum tribuas; ego enim unum hominem, licet Apostolum, intelligo subjacere peccato, tu totum humanum genus asseris.* Quod si verum est in genere, tenemus et speciem, etc. Fugit Pelagian. dicens : *Sic loqueris, quasi ego hoc ex persona generis humani accipiam, et non ex persona peccatorum.* Sed instat Hieronymus : *Et quis tibi hoc concedit, ut ex persona peccatoris loquatur Apostolus?* Si enim in persona peccatoris loquitur, debeat dicere : *Miser ego peccator, et non miser ego homo,* etc. Et infra post quatuor columnas, cum in eadem causa eundem Apostolum allegasset, ad Galat. 5 dicentem : *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem, hæc enim sibi iuricem adversantur, ut non quæcumque vultus illa faciat;* quamvis in rigore verborum non videatur Apostolus de se loqui, quia non dicit *faciamus, sed faciat,* nihilominus Hieronymus ex illis subinfert : *Ecce Apostolus, omnesque credentes, quod volunt, implere non possunt.* Ex illa utique regula quod verbum *faciat* ad totum humanum genus refertur, et sub genere continentur species. Et similia habet in Epistol ad Ctesiphont., in princ. et in fine ; idem lib. 4 contra Jovinian., non longe a fine, ubi allegando locum Rom. 7, in eundem sensum illum exponit ; et Apolog. contra Ruffin., in fine, de persona Pauli exponit verba Pauli : *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus;* et addit : *Corpus mortis appellat quod vitii, et mortis perturbationibus, ac morti subiectum, donec cum Christo resurgat.* Et saepius in epistolis hæc verba quasi de persona Pauli dicta allegat. Et consonant interdum verba ejusdem Apostoli, 1 Corinth. 4 : *Nihil mihi conscientius sum, sed non in hoc justificatus sum,* et cap. 9 : *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo, quæ verba sic ponderat in Hieronymo, epistol. 22.*

13. Denique alii Patres frequenter hoc exemplo Apostoli utuntur, ut probent neminem posse in hac vita plene concupiscentiam domare ita ut non insurgat, licet possit illum vincere cum Dei gratia. Nam si vas electionis hoc non potuit, ut ipse fassus est, quomodo nos poterimus ? Ita ex hoc loco argumentatur Ambrosius, lib. 2 de Abraham., cap. 6; Gregorius in Job frequenter, lib. 6, cap. 16, alias 22 : *Quis adhuc in hac corruptibili carne subsistens, has terræ bestias (id est carnis insectiva) plene edomat, cum ille ad tertium cæ-*

lum raptus egregius prædicator dicat : Video aliam legem, etc. Idem habet in ultima responsione ad Augustinum, Anglorum Episcopum, et aliis locis capite sequenti allegandis. Similia habet Bernardus, 1. de Nat. et dignit. amoris div., c. 6 ; clarius in serm. 6 Advent., allegans eadem verba Pauli, addit : *Sciens non prius liberandum esse a pessima illa radice que carni infixa est, a lege peccati quæ est in membris nostris, donec et ab ipso corpore solvetur.* Et in serm. 6 Quadrages. : *Si reprimit (inquit) temperantia concupiscentiam, erit quidem unio jam nonnulla, sed plena non erit.* Hinc et Apostolus de se fatetur, etc., et infra : *Ex parte ergo cohæret, et ex parte dissidet, donec veniat quod perfectum est.* Et sermon. 81 in Cantic., circa finem, ait : *Sanctorum vox ista est, scio quia non est in me bonum.* Et post multa quæ in hanc dicit sententiam, de Paulo dicit : *Etsi fateatur servire legi peccati, carne hoc facit, non mente.* Atque hoc eodem modo in libro de Grat. et libero arbit., versus finem, de Paulo sentit et loquitur. Denique Anselmus, divus Thomas, et alii antiqui ita locum illum intellexerunt, et ex modernis docte Salmeron., disputat. 9 et 10, in illud cap., et Benedict. Pereir., disputat. 21.

14. Primum Corollarium. — Alterum. — Ex his ergo verbis Pauli cum sententiis Patrum illa exponentium, colligimus, secundum ordinariam legem Dei, genus humanum propter Adæ peccatum punientis, legem illum fomitis ita adhærere hominibus in carne mortali viventibus, ut illa non sint omnino liberandi, donec ad statum immortalitatis transferantur ; et consequenter perfectionem legis gratiæ non in hoc consistere, nec eo perducere ut in hac vita prorsus tollatur concupiscentiæ fomes, sed in hoc ut vincatur, et quotidie, quantum fieri possit, minuatur. Deinde colligimus tam generalem esse hanc legem Dei, ut neminem sine revelatione speciali ab ea liceat excipere, ita ut tam certa vel probabilis sit exceptio quam fuerit revelatio, et non amplius. Hoc patet, quia Paulus generaliter de hominibus hic viventibus legem illum promulgat, ad Galat. 5 ; et in cap. 7 ad Roman. ita illum exaggerat ut se etiam illi subjectum esse fateatur, ut Patres allegati intelligunt. In quibus advertere oportet nullum eorum dicere Paulum de se tantum in particulari ibi loqui, tum quia nullus hoc explicavit, vel exclusivam addidit ; tum etiam quia non deserviebat intentioni Apostoli, ut testimonia et rationes in contrarium objectæ con-

vincunt; sensus ergo illorum est, ita Paulum loqui in sua persona de homine lapso ad Christum converso et justificato, seu spirituali (sicut Augustinus loquitur), ut non quasi per metaphoram de se loquatur, sed cum omni proprietate, volens comprehendere seipsum, sicut revera comprehendit, cum dicit : *Quis me liberabit a corpore mortis hujus? gratia Dei per Jesum Christum,* ita ut ex se vim et firmam adhæsionem legis membrorum exageret, quandoquidem nec tota perfectio gratiæ sibi communicata illam omnino abdere potuerit. Hunc autem sensum tam ex proprietate illorum verborum quam ex adjunctis antecedentibus et consequentibus, quam etiam ex aliis locis ejusdem Pauli iidem Patres, præsertim Augustinus et Hieronymus, collegerunt.

15. Alia ulterius loca S. Scripturæ Patres inducunt. — Primumque inducunt verba ejusdem Pauli, 1 Corinth. 4 : *Nihil mihi conscientius sum, sed non in hoc justificatus sum; qui autem judicat me, Dominus est.* Nam si caruisset fomite, profecto satis certus esse posset non solum de justitia sua, sed etiam de insigni et singulari perfectione, et consequenter de singulis operibus justificari posset, quia, si fomite careret, nec de qualitate operis secundum se, nec de modo consensus vel dissensus dubitare posset; omnis enim dubitatio vel formido conscientiæ in hujusmodi actibus ex variis motibus et cogitationibus a fomite provenientibus nascitur. Deinde expendunt ejusdem Apostoli verba in eadem Epistola, cap. 9 : *Castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne forte, cum aliis prædicavero, ipse reprobus officiar.* Nam si fomite omnino caruisset, non indigisset illa corporis castigatione et mortificatione, saltem in eum finem, ne se in malum et peccatum induceret. Hunc autem finem indicant verba : *Ne forte reprobus officiar.* Tertio, expendunt verba ejusdem Apostoli, 2 Corinth. 12 : *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ,* etc. Nam, ut omittam multos intelligere istum stimulum carnis ad motus fomitis pertinuisse, tamen, quia id incertum est, magis expendo indiguisse Paulum tribulatione et afflictione, quæ illum in humilitate contineret ne extolleretur; hæc autem necessitas non poterat oriri, nisi ex fomite et corruptione naturæ, quæ nos ad elationem inclinat ; ergo erat subditus his passionibus, qui remediis contra illas indigebat. Hæc fere ex Augustino, dicto serm. 5 de Verb. Apos-

toli ; et Hieronymo, 2 Dialog. contra Pelagian., qui in tertio addit verba Pauli ad Pontificem, Actor. 23 : *Percutiat te Deus, paries dealbate,* existimans illa fuisse ex motu fomitis profecta, nimurum, ex insurgente ira indeliberata, imo indicat non caruisse aliqua culpa veniali. Oppositum vero sentiunt ibi Chrysostomus, Oecumenius, et alii, et Augustinus, lib. 1 de Sermon. Domini in monte, cap. 19. Sed hanc dirimere controversiam nunc non est necessarium. Denique uti hic possumus argumento quod in eodem Dial. 3 et in 1 facit Hieronym. Quod hactenus non factum est, frustra dicitur aliquando esse futurum; non enim faciet Deus sanctiores viros in tempore futuro quam hactenus fecit, vel saltem nemo id cum fundamento affirmare poterit; sed nullum poterit dari exemplum hominis qui per opera sua, etiam ex gratia facta, somitem penitus extinxerit; ergo nec in futurum affirmari potest; quod autem neque factum est ab hominibus, nec fieri speratur, profecto impossibile censendum est hominum potestati secundum ordinarias vires gratiæ.

16. Probatur tandem ratione a priori. — Ultimo addimus rationem a priori, nam duabus modis potest intelligi hominem justum, bene utendo gratia, posse industria et diligentia sua ad hunc statum parentiæ fomitis pervenire, scilicet, per viam meriti, quia nimurum tale præmium promissum est in hac vita strenue pugnantibus, vel per viam efficientiæ, ad eum modum quo passiones per actus mortificantur; neuter modus est probabilis, et alius cogitari non potest; ergo. Ultima pars minoris per se nota videtur. Altera vero pars quoad negationem prioris modi etiam videtur certissima. Primo, ex omnibus dictis, quia si Paulus non meruit in hac vita tale præmium meritorium, quis audet de aliquo alio id affirmare ? Secundo, quia Sancti allegati, præsertim Augustinus et Hieronymus, docent et probant justos laborare in hac vita, ut pacem illum in futura habere mereantur, quia præmium illud ad statum hujus vitæ non pertinet, et varia Scripturæ testimonia ad hoc ipsum persuadendum inducunt. Tertio, neque ex natura rei debetur hoc præmium operibus, nec invenitur promissum, aut ostendatur ubi sit talis promissio. Quarto, quia assignari non potest actus particularis per quem homo illum donum mereatur, nec numerus actuum, aut multitudo, aut intensio, aut temporis duratio; nihil enim in his omnibus nisi mere voluntarium dici potest.

Unde videmus s^epe viros, in modo et in diuturnitate operandi virtutem illustiores, maiores stimulus fomitis pati; alios vero remissiores, vel noviores, minus his motibus affligi, vel ex providentia divina speciali, vel ex generali propter diversitatem complexionum; ergo signum est non modo extinctionem, verum etiam nec diminutionem fomitis esse, per se loquendo, prae*m*ium meritorum, quamvis actualis carentia talium motuum s^epe proveniat ex peculiari favore Dei avertentis occasiones quae tales motus essent excitaturae, quod longe diversum est a carentia fomitis, et praeterea neque datur ex certo aliquo merito, sed ex libera voluntate Dei, nec etiam datur pro omni tempore, nec pro omnibus actibus, ut ex dictis notum est, cuius providentiae congruentes rationes solvendo argumenta insinuabimus.

17. Nec causatur efficienter ab strenue pugnante contra passiones. — Probatur denique altera pars de secundo modo efficientiae, et imprimis probari potest, quia supernaturales actus per se non mortificant passiones, nec moderantur appetitum sentientem, neque per eos aliquis habitus acquiritur; ergo multo minus possunt, etiamsi perfectissimi sint, et longissimo tempore fiant, fomitem extinguere. Ad hoc tamen responderi potest, semper illos actus habere concomitantes, et quasi imperatos, seu ab illis excitatos naturales actus appetitus sentientis, qui paulatim affectionem appetitus moderantur. Sed contra hoc instamus, nam illi actus appetitus, si per se vel absque mutatione supernaturali fierent, ut fieri possunt ex speciali providentia Dei, ordinis naturalis, quantumvis multiplicarentur et durarent, nunquam possent extinguere fomitem; ergo, etiamsi nunc excitentur mediis actibus fidei et charitatis, vel aliarum virtutum infusarum, nunquam possunt vi sua illum effectum inducere, quia in se non necessario sunt meliores aut efficaciores, physice loquendo, quam si per rationem naturalem essent excitati. Ratio autem a priori et universalis est, quia isti actus non diminuunt fomitem per subtractionem vel remissionem inclinationis ipsius appetitus, sed per additionem honorum habituum vel diminutionem malorum, et ideo, quantumvis multiplicantur actus, vel perficiantur habitus, semper sub illis manet appetitus cum sua integra inclinatione naturali, quae substantialiter est fomes.

18. Exercitatio fomitem non extinguit. —

A contrario fundatur. — *Vide dictam disp. 4, sect. 5, tom. 2, in 3 p.* — Rursus non potest sola exercitatione (quaecumque, et quantacumque illa sit) fieri ut nunquam occurrat objectum excitans appetitum, antequam ratio possit advertere, quia hoc non cadit sub humanam providentiam, nec potest homo, quantumvis sanctus et perfectus, semper et pro omnibus momentis providere sibi objecta excitantia, aut cavere ne haec vel illa sibi occurrant, ut est per se notum. At occurrentibus objectis imaginatio et appetitus naturaliter operantur, et humores etiam corporis, quae illas potentias juvant, naturaliter excitantur; neque potest hoc impediri propter praecedentem usum virtutis; ergo non potest illo modo extingui fomes per modum efficienciae per usum virtutis. Atque simili discursu probavit D. Thomas 1. 2, q. 86, a. 2, non posse voluntatem per multiplicationem actuum privari facultate et libertate operandi bonum, quia haec facultas non minuitur in se per multiplicationem peccatorum, sed tantum ratione impedimenti superadditi; idem etiam est e contrario de libertate et facultate operandi malum, quia non potest totaliter absumi per bonorum operum multiplicationem; idem ergo cum proportione in appetitu convincitur, quantum est ex virtute activa et inclinatione ipsius appetitus; ex parte vero applicationis objecti, et occasionum excitantium motus concupiscentiae, irae, et similes, quod non sit in naturali hominis potestate, quantumcumque perfectus sit, si per fidem ambulat, et non per speciem, evidens est vel ipsa experientia, et quia non potest homo in hoc statu se ad primam cogitationem applicare, sed necesse est ut aliunde incipiat excitatio, nec semper cogitare potest de divinis, ut humanis et sensibilibus non interdum preoccupetur, ut Hieronymus in dicto Dialog. ait. Et hinc etiam probavimus alibi non posse fomitem extingui omnino per intrinseca sua principia sine speciali providentia Dei avertentis objecta, aut non permittentis ut phantasiam excitant, etiamsi adsint. Igitur sine extrinseco dono Dei intelligii non potest ut homo suis operibus, licet per gratiam factis, fomitem in se penitus extinguat. Unde verissima est sententia Ambrosii, libro de Fug. saeculi, et Augustini 2 contra Julian., citantis illum: *Frequenter contingit ut quod studeas ritare hoc cogites, quod cavere difficile est homini, exuere autem impossibile;* et Prosper, sententia 466 sumpta

ex Augustino, 15 de Civit., cap. 27: *Quamdiu ritiis repugnatur, plena pax non est, quia et illa quae resistunt periculoso debellantur prælio, et illa quae victa sunt nondum securi triumphant otio, sed adhuc sollicito prementur imperio.* De quo videri etiam potest idem Prosper, in lib. Epigr., in 93 et optimo. est, ostendendo verum sensum Pauli, juxta communem sententiam Patrum. Unde altera expositio quae ibi confirmatur, si hanc excludat, admittenda non est; Patres autem qui pro illa ibi allegantur, licet obiter videantur illi favere, in aliis locis, ubi rem ex professo tractarunt, satis mentem suam declararunt. Et in illis etiam locis non dicunt Paulum non comprehendere se in illis sententiis quas in sua persona ibi profert, sed dicunt non de se singulariter loqui, sed in se ostendere quod commune est aliis. Nec aliud probant conjecturæ ex contextu vel ratione ibi inductæ. Addo etiam quod, licet Paulus ibi in toto capite loqueretur de homine sub lege constituto, nullum positivum argumentum ex illo capite sumi posse, ad probandum posse in lege gratie fomitem omnino extingui; sed ad summum potest inferri, ex illo contextu non cognos ad dicendum Paulum in sua persona et statu contradictionem fomitis sensisse. Hinc autem nihil contra veritatem colligitur, tum quia saltem inde non constat Paulum seipsum excludere ab illis regulis; tum quia aliis locis contrarium satis indicat; tum denique quia multis aliis modis haec veritas convincit.

21. Ad tertium. — Ad tertium, respondeatur potuisse quidem Christum nobis obtinere suis meritis donum singulare quo privaremur fomite, etiam in baptismo, vel post aliquam virtutis exercitationem, noluisse tamen suum meritum ad hoc applicare vel offerre. Primo, quia ita oportet ad illustiores victorias iustorum, nam ut Paulo responsum est: *Virtus in infirmitate perficitur,* et quamdiu haec vita durat, semper potest magis perfici. Unde si cut Concilium dixit relinqui concupiscentiam ad agonem, ita de quolibet tempore et statu perfectionis hujus vitæ dici potest. Secundo, quia non poterat fomes extingui per efficaciam operum etiam supernaturalium, ut ostensum est; dare autem illud donum per extrinsecam gratiam non expediebat, quia si daretur omnibus justificatis, esset evidens effectus sensibilis efficaciae supernaturalis baptisci, qui multum repugnaret obscuritati et merito fidei. Si autem non omnibus, sed quibusdam perfectioribus daretur, esset etiam quasi continuum, et visible miraculum, quod homo in se posset experiri, et quasi sensibile testimonium suæ justitiae et perfectionis, quod hominibus in hoc vita non expedit, saltem secundum ordinariam Dei legem. Tertio, quia fomes non habet rationem culpæ, sed poenæ,

20. Ad secundum ex S. Pauli verbis satis. — Ad secundum satis, ut credo, responsum

et ad perfectionem redemptionis Christi non pertinuit omnes poenas hujus vitæ auferre, et ideo nec mortem, nec corporis corruptibilis pondus, quod aggravat animam et mentem deprimit, abstulit. Quapropter frustra configuratur differentia ibi assignata inter vetus et novum Testamentum, quæ nec in ratione nec in Scriptura habet fundamentum. Nec loca quæ ibi allegantur in illo sensu a Patribus vel expositoribus intelliguntur, quos nunc allegare, aut loca morosius expendere, non judico necessarium, quia res ipsa et clara et satis vulgaris est.

CAPUT VIII.

UTRUM HOMO POSSIT IN TOTA VITA NON PECCARE
VENIALITER PER GRATIAM, QUÆ SECUNDUM OR-
DINARIAM LEGEM A DEO STATUTAM HOMINIBUS
COMMUNICATUR?

1. *Prima suppositio, non agi hoc loco de ri-*
tatione peccatorum ex viribus naturæ, etiam in
homine justificato. — Suppono primo non esse
quæstionem de potestate non peccandi venialiter per solas vires liberi arbitrii, ut putarunt Pelagiani; ita enim error ille refertur ab Augustino, epist. 92, 94 et 95, et in eodem sensu refellitur ibi et alii locis, et ab Hieronymo, locis infra citandis. Sed in eo sensu illum errorem jam satis confutavimus. Ostendimus enim nec peccata mortalia collective sumpta posse hominem illo modo vitare; quomodo ergo poterit omnia venialia collective vitare? quod necessarium est ut per longum tempus venialiter non peccet. Hoc autem intelligimus cum proportione de homine non tantum peccatore, vel in nuda natura spectato, sed etiam de jam justificato extra statum integræ naturæ. Nam ille etiam non potest vitare omnia peccata mortalia per solas vires liberi arbitrii, si speciali auxilio gratiæ destituatur, et ita etiam constat a fortiori non posse vitare omnia venialia, quantumcumque in habituali gratia perfectus sit, si postea destitutus gratiæ auxiliis per solas vires liberi arbitrii operari relinquatur. Nam illatio et proportio evidens est, et res ipsa evidentius ex dicendis constabit. Interim tamen adverto inter scholasticos Durandum, in 2, dist. 28, quæstion. 3, num. 8 et sequentibus, distinctionem in hoc facere inter peccata venialia quæ deliberate committuntur, ab illis quæ fiunt ex surreptione, et de prioribus concedere posse per longum tempus cum effectu

vitari omnia per solum liberum arbitrium, non solum ab homine justo, sed etiam a peccatore. Erravit tamen consequenter, quia id etiam de peccatis mortalibus concessit, quod etiam falsum omnino est. An vero per gratiam vel fieri possit, vel interdum fiat, postea videbimus.

2. *Secunda suppositio, cum ordinariis auxiliis gratiæ singula venialia posse ritari.* — Vide Bellarm., l. 4 de Justif., c. 13. — Secundo, supponimus ut certum, contra Lutheranos, posse hominem justum cum auxilio gratiæ vitare quælibet peccata venialia, sigillatim seu divisim sumpta. Lutherani enim et alii novatores e contrario negant posse hominem lapsum iu vita præsenti aliquod peccatum veniale vitare; imo neque aliquem actum facere qui peccaminosus non sit, vel mortaliter, ut aliqui eorum exaggerant, præserbit qui inter peccatum veniale et mortale ex natura eorum nihil distinguunt, vel saltem venialiter, quia existimant omnes motus concupiscentiæ etiam involuntarios esse venialia peccata. Sed ille error toti Scripturæ et rationi contrarius est, ut patebit, et ideo in Concilio Tridentino, sess. 5, cap. 5, et sess. 6, cap. 11, et can. 25, merito damnatur, et in lib. 10 aliquid de illo dicemus. Nunc vero addimus non solum in uno vel alio opere posse hominem justum cum ordinariis gratiæ auxiliis evitare culpam veniale, sed etiam in quilibet, divisim seu sigillatim sumpto. Et ratio generalis est, quia si saltem hoc modo non possent singula vitari, neque singula esent peccata, quia non libere, sed necessario committerentur, sicut de mortalibus dictum est, nam servata proportione eadem est ratio de venialibus. Dico autem *servata proportione*, quia distinguere oportet illa duo genera peccatorum venialium, eorum, scilicet, quæ cum perfecta deliberatione committuntur, ut contingit in his quæ vel ex suo genere, vel ex levitate materiæ venialia sunt; vel quæ fiunt ex surreptione cum imperfecta deliberatione, qui modus contingere potest non solum in levibus materiis, sed etiam in gravibus, ut ex prima secundæ suppono. In priori ergo modo venialiter peccandi eadem potestas ad non peccandum in unoquoque individuo per se spectato requiritur, quæ in peccatis mortalibus necessaria est, quia illa non est necessaria propter rei gravitatem, sed propter deliberationem; in his autem venialibus peccatis eadem deliberatio intervenit, ut supponitur; ergo eadem potestas ad utrumque necessaria

est. In alio vero modo venialiter peccandi per surreptionem, quædam moralis necessitas intervenit ex defectu deliberationis, et ideo ex illa parte non relinquitur tam plena potestas moralis ad vitandum peccatum; nam hac ratione excusat a mortali culpa, etiamsi materia sit gravis; nihilominus tamen aliqua potestas necessaria est, quæ ad aliqualem libertatem satis sit. Et in hoc distinguunt motus primos concupiscentiæ a motibus (ut vocant) secundo primis, quod in illis est absoluta necessitas, quia omnem præveniunt libertatem et potestatem voluntatis ad cavendum tales motus, et ideo in illis nulla est culpa; alii vero subduntur absolute potestati voluntatis, licet imperfecte, et ideo potest in eis esse culpa, licet non major quam venialis. Loquendo ergo de singulis actibus et de omnibus divisim, non potest de potestate dubitari, ut recte tradit D. Thomas 1. 2, quæst. 74, art. 3, ad 2, et est communis doctrina.

3. *Tertia suppositio, cum auxiliis specialibus posse vitari omnia venialia collective, et per totam vitam.* — *Rejicitur error.* — Tertio, suppono ut certum esse possibile homini per donum gratiæ vitare perseveranter et collective omnia peccata venialia per longum tempus, vel etiam per totam vitam diuturnam. Hoc supponunt Augustinus, Hieronymus et omnes sancti Patres infra citandi, estque certa fide tuendum; nam ita credit Ecclesia concessum esse sanctissimæ Virgini, ut tradit Concilio Tridentinum, sessione sexta, canon. vigesimo tertio. Posset autem quis dicere hoc quidem concedi posse homini lapso, si fomes ejus extinguitur, vel saltem ligetur, sicut beatissimæ Virgini concessum est; et hoc tantum esse de fide definitum. Quia Concilium solum dicit posse hominem justum vitare omnia peccata venialia per totam vitam, ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beatissima Virgine tenet Ecclesia. Ergo solum est certum posse hoc privilegium concedi eo modo quo concessum est Virgini, utique per ablationem fomitis. At vero nihilominus contendere quis potest non posse fieri ut homo lapsus maneat sub somite, et omnia venialia peccata, etiam ex surreptione, perseveranter evitet. Et potest hæc sententia fundari in D. Thoma, 3 p., quæst. 41, artic. 1, ubi sentit necessarium fuisse carere Christum omni fomitis titillatione, quia alias veniale peccatum in illo esse potuisse. Sed, licet isto modo non tam clare contradicatur Concilio, nihilominus omnino falsum et erroneum esse cen-

seo; tum quia Concilium et alii Patres indiferenter et sine limitatione loquuntur, et vane ac sine fundamento illo modo limitarentur; tum maxime quia res ipsa est evidentissima, suppositis duobus principiis, uno de fide certo, alio evidente per experientiam et rationem.

4. *De fide est, motum concupiscentiæ omnino indeliberalum non esse peccatum.* — Principium de fide certum est, motum concupiscentiæ primo primum sine aliquali assensione libera voluntatis, nullum esse peccatum; ita enim definitur in Concilio Tridentino, sess. 5, c. 3, ex Paulo, ad Rom. 8, dicente: *Nihil damnationis est in Christo Jesu his qui non secundum carnem ambulant; ambulare enim secundum carnem, est concupiscentiae inordinatae aliquo modo consentire.* Et ideo optime colligit Concilium, *concupiscentiam non consentientibus, sed viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus nocere non valere.* Ac proinde nec peccatum veniale esse posse, quia peccatum veniale non parum nocet, et aliquid damnationis est, licet non æternæ. Atque hinc stabilitur aliud principium, scilicet, posse justum interdum pati motus concupiscentiæ, priusquam possit illos ullo modo præcavere. Hoc enim evidenter supponitur a Concilio et a Paulo in locis citatis. Et clarius in toto c. 7 ad Rom., præsertim sub finem, quando loquitur de homine justificato, de quo patiente motum concupiscentiæ sic dicitur: *Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Et clarius in ultimis verbis totius capituli: *Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati.* Idem supponunt omnes Patres allegati capite præcedenti, et præsertim Augustinus, 3 contra Julianum, cap. 3 et 13, inducens ad hoc verba Jacobi: *Concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum;* et illud Eccles. 18: *Post concupiscentias tuas ne eas.* Denique experientia id ostendit, et ratio convincit, quia cognitio hominis incipit a sensu qui proxime excitat appetitum sensitivum, in quo fomes residet; objecta autem sensibilia nobis incautis sèpissime occurunt, priusquam advertere valeamus; occurrentia autem objecta possunt excitare motus fomitis, ut per se notum est; ergo dupli ratione possunt hi motus nobis invitis surgere: una est, quia sæpe vitare non possumus quin objecta occurrant; alia est, quia, præsentato objecto, naturali quadam necessitate movet, et eadem fere necessitate oriri solet motus fomitis, ita ut etiam postquam excitatus est non sit in potestate hominis illud auferre.